

l'Abellerol

EDITORIAL

**Delta Birding Festival:
què marca la diferència?** 2

NOTÍCIES 3

DOSSIER
Recerca ornitològica a Osona 4

ARTICLE
**Resultats del balanç d'anellament
de l'any 2015** 10

ENTREVISTA
Entrevista a Jordi Baucells 16

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

**Crònica Ornitològica
Gener - Octubre 2016** 18

LLIBRES

Quan i on veure ocells a Catalunya 25

**Assessing impacts of land abandonment
on Mediterranean biodiversity using indicators
based on bird and butterfly monitoring data** 26

OBITUARI
Salvador Grau (1963-2016) 27

AGENDA 32

l'Abellerol

Butlletí de contacte de
l'Institut Català d'Ornitologia

núm. 53

hivern 2016-2017

Comitè Editorial

Raül Aymí, Martí Franch,
Gabriel Gargallo.

Col·laboradors

Jordi Baucells, José Luis Copete, Marina Cuito,
Martí Franch, GACO, Sergi Herrando, Abel Julien,
Francesc Sardà-Palomera.

Disseny i maquetació

Lluc Julià

Edita

Institut Català d'Ornitologia

Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5 | 08019 Barcelona

C/ Girona, 168, ent. 5a | 08037 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93

Correu electrònic: ico@ornitologia.org

Pàgina web: www.ornitologia.org

Junta Directiva

President: Jordi Baucells

Secretari General: Marc Illa

Tresorer: Vittorio Pedrocchi

Vocals: Joan Aymerich, Enric Badosa,

Jordi Garcia Petit, Jacob González-Solís,

Santi Mañosa, Javier Quesada i Xavier Tomàs.

e-mail: junta@ornitologia.org

L'Institut Català d'Ornitologia (ICO) és una entitat constituïda amb la finalitat de promoure l'estudi i seguiment de les poblacions d'ocells que nien, migren o hivernen a Catalunya, així com de fomentar la seva conservació.

© 2017 Institut Català d'Ornitologia

Dipòsit Legal: 12371-01

ISSN: 1579-3400

Impressió: Aura Digit

Les opinions dels autors de les col·laboracions que apareixen en aquest butlletí corresponen exclusivament al seu criteri personal, excepte les que siguin en el seu caràcter de directrius de l'ICO o del comitè editorial.

PORTADA

L'anellament de voltors *Gyps fulvus* a l'abocador d'Orís a Osona ha permès conèixer els canvis recents en la distribució i moviments d'aquesta espècie a casa nostra. Foto: Xavier Tomàs.

Delta Birding Festival: què marca la diferència?

El DBF és un festival ornitològic que segueix el format dels altres grans festivals que es fan a Espanya i Europa. Lògicament això genera una certa competència, especialment entre els de l'Estat Espanyol, on es pot pensar que el visitant es vegi en la tessitura de triar a quin festival vol assistir. Tot i que el públic potencial actualment és prou gran com perquè tothom tingui la seva porció de visitants, no està de més tenir uns trets diferenciadors.

Per a nosaltres, el gran tret diferenciador del DBF és la quantitat i qualitat d'activitats disponibles per al visitant. Si bé els convidats de les xerrades són de primer ordre, això també és així a la BirdFair anglesa en dimensions encara més grans, i si bé el nombre d'estands comercials permet triar entre una extensa gamma d'ofertes, la FIO d'Extremadura té aproximadament el doble d'expositors.

En canvi, la quantitat i qualitat d'activitats -i a més, plenament ornitològiques- a l'aire lliure del DBF és un aspecte molt singular a destacar. És obvi que la ubicació geogràfica al Delta de l'Ebre ajuda molt que les activitats tinguin èxit gairebé garantit si el temps ho permet. Les sortides a pardalejar per l'entorn del festival, a l'Alfacada, a les llacunes de depuració, el Fotosafari i, com no, les sortides en vaixell pel riu Ebre i el mar són molt ben rebudes pel visitant. Això és doblement valuós si tenim en compte que moltes d'elles són de pagament, cosa que sol fer que l'usuari sigui més exigent.

Cal dir que la qualitat dels guies ajuda molt, segons comenten molts assistents, per no parlar de la particularitat de compartir una sortida amb vaixell amb les estrelles del firmament ornitològic mundial. On pots trobar una sortida amb vaixell amb Lars Svensson, Killian Mullarney, Hadoram Shirihai o Bob Flood? Realment, a pocs llocs. O a cap, perquè ni tan sols la mítica BirdFair ofereix res similar.

Sorgint de forma autònoma, els grups de whatsapp de birders empedreïts que comuniquen les troballes d'ocells interessants ajuda a potenciar el dinamisme d'un esdeveniment que acaba sent no només especialitzat, científic, comercial i de lleure, sinó també, senzillament, divertit i entretingut. No hi ha temps per a l'avorriment! •

L'ICO col·labora en el primer atlas d'ocells de Grècia

En el marc de les funcions que l'ICO desenvolupa en el nou atlas dels ocells nidificants d'Europa, el 2016 la nostra entitat va col·laborar en la formació dels col·laboradors de la Societat Ornitològica Grega de cara a participar en el seu primer atlas d'ocells.

En aquest context, la primavera passada es van dur a terme dues expedicions al nord i sud de Grècia amb l'objectiu de formar els aficionats locals en els mostrejos i les metodologies necessàries per fer un atlas d'ocells. Quatre ornitòlegs de la nostra associació van destinar una setmana de les seves vacances als mesos de maig i juny per participar de forma altruista en aquesta iniciativa.

La primera expedició es va realitzar al sud del Peloponès, a la serralada de Taygetos, i la segona al nord, a Kastoria, a prop de les fronteres amb la República de Macedònia i Albània. En total van rebre formació 20 aficionats locals. Una de les majors dificultats que aquests van trobar va ser la identificació de les espècies, sobretot pel cant, però les pràctiques realitzades van contribuir a engrescar els nostres col·legues grecs en aquesta activitat. A més, van aprendre l'interès dels codis atlas per esbrinar si les espècies realment nidifiquen allà on s'observen, van entendre les necessitats de mostrejar diferents hàbitats amb pautes definides, i molts altres detalls que els ornitòlegs catalans van explicar-los en detall.

A nivell ornitològic, podem esmentar la troballa de perdiu de roca *Alectoris graeca*, l'hortolà cendrós *Emberiza caesia*, el sit capnegre *Emberiza melanocephala*, la bosqueta dels olivers *Hippolais olivetorum*, l'àguila daurada *Aquila chrysaetos* o el picot negre *Dryocopus martius* a les muntanyes del sud del Peloponès. Al nord, entre molts aspectes ornitològicament interessants, podem destacar la presència de les dues espècies de pelicà que crien a Europa en llibertat *Pelecanus crispus* i *Pelecanus onocrotalus*. També van ser molt remarcables algunes observacions inesperades per als ornitòlegs catalans, com ara que el picot garser mitjà *Dendrocopos medius* va resultar sorprenentment abundant en determinades àrees, o que el falciot pàl·lid *Apus pallidus* cri-

ava juntament amb el falciot negre *Apus apus* als pobles de muntanya.

En el context de l'Atlas dels ocells nidificants d'Europa, animem els ornitòlegs catalans a visitar aquest país i contribuir al coneixement de la seva avifauna. Aquest primer atlas grec ens ajudarà a conèixer millor moltes de les espècies que també nidifiquen a Catalunya i d'altres pròpies del Mediterrani oriental.

Un agraïment particular a la nostra companya Danae Portolou, coordinadora de l'atles a Grècia, per organitzar els dos tallers de formació esmentats en les línies anteriors, així com als aficionats locals que es van unir als tallers de formació. Finalment, un agraïment molt especial a David Funosas, Marc Anton, Marc Illa i Albert Burgas per haver portat a Grècia la nostra pròpia experiència i contribuir així al coneixement de la distribució dels ocells d'Europa •

▲ A Grècia podem trobar les dues espècies de pelicans, el pelicà blanc comú i el pelicà rosat. Foto: Albert Burgas.

Recerca Ornitològica a Osona

El Grup d'Anellament Calldetenes-Osona: projectes d'estudi i protecció dels ocells a la comarca d'Osona

En la passada assemblea que l'ICO va fer a Rupit el 21 de maig, diversos membres del Grup d'Anellament Calldetenes-Osona van exposar, amb xerrades curtes, els projectes que de forma regular es porten a terme a la comarca, amb el lema "Anellant des del maig de 1977". Ho van il·lustrar amb dades i fotografies de les activitats regulars que el grup realitza, algunes d'elles amb espècies molt difícils d'estudiar.

Com a continuació de la secció iniciada l'Abellerol anterior amb el Maresme, ara fem el mateix amb la comarca d'Osona i us oferim un resum de les xerrades.

Seguiment del falciot negre a la muralla de Pere III de Vic

Es van anellar uns 650 falciots amb dades d'autocontrols de més de 15 anys d'edat, aparellaments i canvis de parella, fidelitat a la parella i al niu, i productivitat.

Des de l'any 1986, i fins l'any 2015, es van fer seguiments anuals (exceptuant els anys 2012-2014) de la colònia de cria de falciot negre de la muralla de Pere III de Vic. Els nius estan situats en uns forats d'evacuació d'aigua en desús. Els controls es varen fer una sola vegada a l'any, en el moment que els polls tenien uns 20 dies d'edat i estaven en la millor edat per

anellar-los, i els adults es podien controlar amb facilitat.

Es van anellar uns 650 falciots en aquesta època, joves i adults. Es van poder enregistrar dades d'autocontrols de més de 15 anys d'edat, aparellaments i canvis de parella, fidelitat a la parella i al niu, productivitat en ous i polls, etc. Amb les dades dels anellaments es va fer un treball de recerca •

Entre 1986 i 2015 s'han anellat 650 falciots que han proporcionat informació sobre fidelitat a la parella, productivitat i longevitat.

◀ Amb l'anellament de falciots de la muralla de Vic s'ha constatat un rècord de longevitat de fins a 15 anys d'edat. Foto: Raül Aymí

RECERCA ORNITOLÒGICA A OSONA

Construcció, col·locació i control de caixes-niu

L'any 2015 es va celebrar la col·locació de la caixa número 15.000, on han criat més de 20 espècies d'ocells i 6 espècies de mamífers.

L'any 1983, membres del GACO pen- gen la primera caixa-niu a Calldetenes, caixes d'un model simple que pos- teriorment es va millorar molt. Es penjaven també caixes-niu de l'antic model d'ICONA, que ràpidament es va comprovar que tenien importants deficiències de construcció i ma- terials. En aquests anys, es van testar al camp més de 40 models de caixes, assolint cap a l'any 2000 el model GACO 2000, model que es va publicar i divulgar al llibre "Cajas nido de aves y otros vertebrados". A finals de l'any

2015 es va celebrar la col·locació de la caixa número 15.000 per part del grup d'anellament, on han criat més de 20 espècies d'ocells i 6 espècies de mamífers. S'han col·locat caixes principalment a la Catalunya Central però també a la resta del país i, fins i tot, a Andorra. S'han enregistrat dades de cria de més de 14.000 nius actius, amb les quals s'han publicat diversos treballs i principalment el llibre de caixes-niu abans esmentat •

▲ Després de testar al camp més de 40 models de caixes, l'any 2000 es va consolidar un model estàndard que actualment s'utilitza arreu de Catalunya. Foto: GACO

RECERCA ORNITOLÒGICA A OSONA

Captura i anellament de corb marins grossos *Phalacrocorax carbo*

Els exemplars marcats amb anelles de lectura a distància han estat controlats a 7 països diferents: França, Alemanya, Suïssa, Holanda, Suècia, Dinamarca i Espanya.

L'any 2007, la secció jove del GACO va capturar el primer corb marí gros amb xarxa japonesa al Ter, mesurant-ne el perímetre del cos, que feia 36 cm. Amb aquesta mesura es varen construir unes xarxes especials per a corb marins, i en els anys successius es van capturar un total de 143 exemplars, la majoria adults i subadults, i dels quals 39 s'han recapturat novament. El dia 31/1/2009 vam capturar, identificar i anellar un individu de la subespècie *carbo* que fins aleshores no constava a la llista de les espècies d'ocells de Catalunya. Fins a la data d'avui s'han capturat 3 exemplars d'aquesta rara subespècie a Catalunya.

Els exemplars capturats i marcats pel GACO han estat controlats a 7 països diferents: França, Alemanya, Suïssa, Holanda, Suècia, Dinamarca i Espanya. Dels anellaments, se n'ha pogut extreure informació sobre el comportament i moviments d'aquesta espècie força

desconeguda al sud d'Europa, dades d'alimentació, estructura dels dormidors, etc.

En aquest aspecte, el GACO ha realitzat un important estudi dels dormidors o joques de corb marí gros a Osona, controlant setmanalment més de 10 dormidors, i estudiant-ne a fons la dinàmica poblacional i la fenologia.

Durant el control dels dormidors s'aprofita per llegir les anelles de lectura a distància posades pel grup, o alguna d'estrangera, com l'anella de Suïssa número 466, que fa més de sis anys que es controla cada hivern al mateix dormidor •

◀ Gràcies a aquest estudi, s'ha pogut constatar, per primera vegada a Catalunya, la presència de 3 exemplars de la subespècie nominal. Foto: GACO

Aquest projecte es va iniciar el 2007 i pretén obtenir informació sobre l'origen dels exemplars que passen l'hivern a Osona.

RECERCA ORNITOLÒGICA A OSONA

Control de la colònia d'ardeids d'Espadamala

Amb més de 300 nius l'any 2015, es tracta d'una de les colònies d'ardeids més grans de Catalunya.

Actualment es tracta d'una de les colònies d'ardeids més grans de Catalunya i una de les tres majors del país. L'any 2015 hi havia 102 nius de martinet de nit *Nycticorax nycticorax*, 99 nius de bernat pescaire *Ardea cinerea*, 69 nius d'esplugabou *Bubulcus ibis* i 37 nius de martinet blanc *Egretta garzetta*. Conjuntament amb ornitòlegs del GACO, GNO i coordinats pel Museu del Ter – Centre d'Estudis des Rius Mediterranis, es porta un control anual de la colònia i se n'han fet accions de conservació i custòdia del territori.

Gràcies a la col·laboració i total voluntat de la propietat de la finca d'Espadamala, l'estat de la colònia és òptim i les molèsties són mínimes, ja que es poden observar molt bé els ocells des de l'altra banda del riu Ter.

A part del control dels ocells nidificants, el GACO ha iniciat una campanya d'anellament d'ardeids adults a la llera del Ter per veure els desplaçaments que fan aquestes espècies al llarg del riu. S'ha pogut comprovar que bernats pescaires que estan criant a la colònia de

les Masies de Voltregà (Espadamala), es desplacen fins a la cua del pantà de Susqueda a alimentar-se, a uns 25 km de distància.

Aquests últims anys el GACO ha anellat diverses espècies d'ardeids com l'agró blanc, l'agró roig, el bernat pescaire, el martinet blanc, l'esplugabou o el martinet de nit, però mai no ha anellat cap individu de la colònia de cria per no molestar els ocells •

▲ La colònia d'ardeids d'Espadamala, a les Masies de Voltregà, mostra el seu màxim esplendor durant els mesos de maig i juny amb més de 300 nius. Foto: GACO

RECERCA ORNITOLÒGICA A OSONA

L'Embardissada

Durant aquesta activitat pel riu Gurri, es capturen i anellen ànecs collverds en muda quan no poden volar.

Amb un caire lúdico-científic, anualment es fan diverses sortides aprofitant que els ànecs collverds *Anas platyrhynchos* estan uns dies en estat d'eclipsi i no volen. Es fa una prospecció pel riu Gurri per tal de capturar ànecs, alguna polla d'aigua *Gallinula chloropus* i anellar-los. S'aprofita per engrescar joves i nens a tenir contacte amb la natura, refrescar-se i esmorzar al riu. S'han anellat un total de 560 ànecs i s'han realitzat

molts i interessants autocontrols d'individus al llarg dels anys. Aquest projecte es fa des de l'any 2006 •

▲ L'Embardissada és una activitat que consisteix a resseguir les vores del riu Gurri per capturar ànecs i polles d'aigua mentre muden i no poden volar per al seu anellament. Foto: GACO

RECERCA ORNITOLÒGICA A OSONA

Lectura d'anelles de cigonya blanca
Ciconia ciconia

Quan arriben les cigonyes a Osona, s'activa un protocol per a la lectura d'anelles a través del qual en els darrers 5 anys s'han llegit 1200 anelles!

Els membres del GACO, amb la col·laboració de nombrosos voluntaris arreu de la comarca, realitza les lectures d'anelles de les cigonyes que passen per la comarca en les seves migracions pre i postnupcial. Quan algú veu un estol de cigonyes que s'aturen a Osona, s'activa el protocol de lectura i almenys un grup d'ornitòlegs del GACO va a fer les lectures, que es realitzen de nit amb focus, a la zona on les cigonyes es queden a dormir, o l'endemà, quan els ocells van a menjar i abans que s'enlairin per continuar el seu viatge.

En els últims 5 anys s'han llegit 1200 anelles de cigonya, principalment procedents dels països centreeuropeus. Totes les anelles han estat gestionades pel web de marques especials de l'ICO i s'han pogut obtenir dades interessants d'itineraris de migració, fidelitat als llocs de pas o hivernades al nord de Catalunya •

▲ Les lectures regulars d'anelles de cigonya en pas per Osona han permès conèixer moltes dades del seu origen i comportament. Foto: GACO

RECERCA ORNITOLÒGICA A OSONA

Anellament i control de la població de voltors a Orís (Osona) i a Catalunya

Durant els darrers 6 anys s'han fet 2.716 captures que han proporcionat molta informació sobre els seu moviments.

Des de l'any 2010, el GACO ha anellat 1.784 voltors, s'han fet 932 recuperacions i un total de 2.716 captures. Els voltors *Gyps fulvus* es controlen a l'abocador d'Orís, on se'ls posa menjar suplementari segons un pla establert. Tots els ocells capturats es marquen amb anelles de lectura a distància de color groc amb tres dígitos i els primers anys també es van utilitzar marques alars en uns 250 exemplars. L'any 2016 s'ha marcat un exemplar de vultur comú amb un emissor GPRS en col·laboració amb el Departament de Territori i Sostenibilitat i SEO BirdLife.

S'han realitzat treballs de muda, d'estat sanitari dels ocells (presència de determinats agents patògens), estrès i de presència de determinats metalls pesants, en col·laboració amb CEFAS – Universitat Autònoma de Barcelona. Les marques dels voltors es gestionen a través del web de marques especials de l'ICO, per poder veure l'evolució de les lectures que es realitzen a d'altres indrets del país.

Cada exemplar ha estat fotografiat amb l'ala estesa, el cap de costat i amb l'anella visible, de forma estandarditzada, amb la intenció de poder fer estudis de muda al detall. Les captures de voltors han estat realitzades amb una gàbia trampa, degudament controlada i custodiada amb càmeres de visió online, a la zona tancada de l'abocador d'Orís, gestionat pel Consorci de Residus d'Osona •

▲ L'anellament de voltors amb anelles de lectura a distància a l'abocador d'Orís es va iniciar el 2010 i s'ha convertit en una eina molt potent per conèixer els moviments d'aquesta espècie arreu de Catalunya.
Foto: GACO

Cada exemplar s'ha fotografiat amb l'ala estesa amb la intenció de poder fer estudis de muda.

T'apropem a la natura

Consulta i compra en www.weboryx.com les nostres ofertes

A Oryx compartim la teva afició i t'ofereim el consell expert sobre l'extensa oferta d'**equipament per el naturalista**, sobre la millor selecció de **prismàtics i telescopis** per ornitologia i observació de fauna i sobre els més de 15.000 títols de **llibres d'història natural** que podràs sol·licitar mitjançant la nostre web.

Oryx: la tienda del amante de la naturaleza
Balmes 71 · 08007 · Barcelona
T. +[34] 93 418 55 11 · F. +[34] 93 418 81 17

RECERCA ORNITOLÒGICA A OSONA

Coordinació del Grup de Treball Rapnoccats i estudis dels rapinyaires nocturns d'Osona i Catalunya

El seguiment acurat de les poblacions de rapinyaires nocturns ha constatat diferències importants segons les espècies, amb poblacions estables i d'altres en alarmant regressió.

El GACO, juntament amb el GNO (Grup de Naturalistes d'Osona), coordina aquest grup de treball, format per uns 35 ornitòlegs que estudien algun aspecte de les 8 espècies de rapinyaires nocturns de Catalunya. En aquest sentit, s'han organitzat diverses trobades d'intercanvi d'informació sobre metodologies de cens, estat de les poblacions, aspectes ambientals que els afecten, etc.

Aquest grup gestiona dades d'anellaments, controls de nidificació i gestió dels impactes ambientals associats als rapinyaires nocturns. Ja el 2010, es va editar el llibre dels rapinyaires nocturns de Catalunya, gestió i conservació.

A Osona, es realitzen censos estandarditzats de les sis espècies de mussols que crien a la comarca, i concretament del mussol banyut *Asio otus* es realitzen importants estudis d'alimentació i reproducció. S'ha pogut constatar la gran variabilitat d'aquesta espècie, que a la Plana de Vic oscil·la entre 10 i més de 80 parelles reproductores en funció de l'any i la disponibilitat de menjar. El duc *Bubo bubo* ha desaparegut pràcticament de la comarca, tal i com ho demostra el seguiment acurat dels territoris any rere any, que han passat a ser de 48 els anys noranta a menys de 5 l'any 2016. Aquesta tendència és totalment diferent a l'evolució del duc a molts dels indrets de Catalunya on hi ha abundància d'espais oberts.

El projecte *Mussol*, dedicat a la conservació del mussol comú *Athene noctua* desenvolupat pel GNO i GACO des de fa més de deu anys, ha permès una recuperació de l'espècie a la Plana de Vic amb la col·locació de més de 150 caixes niu especialitzades per a aquesta espècie.

S'han realitzat més de cinc estudis de distribució, productivitat i evolució de l'òliba *Tyto alba*, a la comarca, i s'han anellat més de 400 exemplars, majoritàriament polls. La població d'aquesta espècie es manté força estable.

A Osona, membres del GACO, i concretament l'ornitòleg Joan Carles Abella, fan un seguiment acurat i estudis específics de xot *Otus scops*, i un control de gran quantitat de caixes niu monitoritzades d'aquesta espècie col·locades arreu del país.

S'han realitzat estudis interessants, i poc freqüents, de gamarús *Strix aluco*, en sis tipus de boscos diferents, comparant-ne les densitats i la distribució.

▲ L'estudi i seguiment dels rapinyaires nocturns ha permès constatar oscil·lacions poblacionals segons les espècies. Foto: GACO.

A Osona es realitzen censos estandarditzats de les sis espècies de mussols que crien a la comarca.

Resultats del balanç d'anellament de l'any 2015

Durant l'any 2015 l'ICO va anellar 64.584 ocells, la 10a xifra anual més alta de l'entitat i que suma un gran total acumulat de més de 1.600.000 ocells des de 1975.

L'any 2015, els anelladors de l'ICO van anellar més de 64.000 ocells d'un total de 200 tàxons diferents i van efectuar un total de 13.443 controls, que s'afegeixen a la base de dades. D'aquest total, prop de 63.000 ocells es van anellar a Catalunya i la resta a diverses províncies de l'Estat i també al Marroc. D'altra banda, aquesta xifra inclou també 3.904 ocells anellats en centres de recuperació.

La retallada pressupostària que arrosseguem des dels darrers anys i que ha provocat que algunes campanyes amb una llarga sèrie d'anys d'activitat no es poguessin portar a terme és un factor que encara es reflecteix en els totals anuals.

L'ICO durant el 2015 va comptar amb 155 anelladors experts, 55 auxiliars i 7 específics. D'aquest any, cal destacar que la majoria dels anelladors van lliurar les seves dades informatitzades a través del programa NouBio; de l'exercici de 2015 es van rebre un total de 112 balanços (Taula 1).

Des de 2012 l'OCA, a més de les anelles metàl·liques, s'encarrega també de la gestió i distribució d'anelles de lectura a distància per a aquelles projectes que desenvolupen els anelladors de l'entitat amb aquesta metodologia. A més, des de 2015 l'ICO coordina, conjuntament amb l'Equip de Biologia de la Conservació de la Universitat de Barcelona, la gestió del marcatge d'àliga perdiguera a nivell estatal.

Les espècies més anellades durant l'any 2015 han estat el tallarol de casquet (7.318), el mosquiter comú (4.572), el pit-roig (4.385) la boscarla de canyar (3.250) i el pardal comú (2.339). Pel que fa a rareses, s'han anellat les següents: boscarla d'aigua, bosqueta icterina, mosquiter de doble ratlla i mosquiter fosc.

Comentaris per espècies

Durant l'any 2015 no es van anellar els polls de flamencs del delta de l'Ebre perquè la reproducció va fracassar, presumiblement a

causa de l'increment de la població de gavià argentat que ocupava les zones de nidificació de forma molt primerenca i també per la presència de guineus a la Punta de la Banya.

Pel que fa als rapinyaires, cal esmentar la campanya de seguiment dels voltors a l'abocador d'Orís, Osona, gràcies a una iniciativa del Grup d'Anellament Calldetenes-Osona (GACO) que ja va començar el 2010. La captura regular d'exemplars i el marcatge amb anelles de color de lectura a distància està aportant informació molt detallada sobre els moviments d'aquesta espècie, que en els darrers anys ha augmentat considerablement la seva àrea de deambulació molt més enllà dels canyets del Pirineu i Prepirineu. Durant l'any 2015 es van marcar un total de 336 voltors, la majoria a Orís.

Altres rapinyaires que s'han anellat en xifres importants són aquells motiu d'un seguiment especial. És el cas de l'aligot comú, el falcó pelegrí, l'àguila perdiguera, l'aufrany, el xoriguer petit o el mussol pirinenc.

Al delta de l'Ebre, com és habitual, l'any 2015 es van anellar algunes de les colònies

▲ L'any 2015 es va assolir el màxim nombre de captures de blauet durant la migració postnupcial a Canal Vell amb 252 anellaments, xifra rècord dels 24 anys de seguiment.
Foto: Raül Aymí.

Les espècies més anellades durant 2015 han estat el tallarol de casquet, el mosquiter comú, el pit-roig i la boscarla de canyar.

de cria de làrids amb 1.163 polls marcats de gavina corsa i 169 de gavià argentat. Fora del delta de l'Ebre, es va fer un seguiment de la nova colònia de cria de gavina corsa al port de Tarragona, amb una estima de 380 nius i 236 polls marcats.

D'entre els passeriformes, cal destacar les xifres força altes de dues espècies introduïdes com és el cas del rossinyol del Japó, amb 191 exemplars, o del bec de corall senegalès, amb 114.

Pel que fa als ocells anellats en els centres de recuperació, es van marcar un total de 3.808 exemplars. A destacar l'alt nombre de falciots anellats aquest any (1.075) a causa de les onades de calor de finals de juny i principi de juliol, amb temperatures molt altes (+ de 30°) i que en alguns llocs van arribar als 40°. Probablement a causa d'aquesta calor es va trobar un nombre molt alt de polls caiguts del niu abans d'hora i el dia 8 de juliol al CR de Torreferrussa ja havien ingressat més de 650 exemplars.

Recuperacions i lectures d'anelles de PVC

L'any 2015 es van tramitar 578 recuperacions. D'altra banda, es van respondre les consultes de lectures d'anelles de PVC anellades per l'ICO i anellades per altres grups i observades a Catalunya. Durant l'any 2015, al portal de marques especials es van rebre un total de 4.042 lectures, d'entre les quals el major nombre va ser d'aligot (721), voltor (560), corb marí emplomallat (527) i cigonya (513). El nombre de lectures acumulat en aquesta pàgina des del seu inici fins a l'any 2015 és de 38.083.

D'entre les recuperacions rebudes el 2015 podem esmentar algunes especialment rellevants. Així, una tórtora anellada a can Dimoni, Sant Boi de Llobregat, durant la migració prenupcial el mes de maig, es controlava el mes següent a França, al departament Charente-Maritime, només 36 dies més tard a 550 km de distància. Els anellaments regulars de voltors a l'abocador d'Orís, Osona, pel GACO han proporcionat moltes recuperacions, la majoria cap a la zona del Pirineu i Prepirineu, però també d'altres més llunyanes com un exemplar anellat al mes d'abril i trobat ofegat en una bassa a la província de Guadalajara el mes de setembre.

Taula 1. Nombre d'anellaments per anelladors o grups d'anellament rebuts l'any 2015.

Anellador o grup		Anellador o grup	
Abella, Joan Carles	206	Giralt, David	548
Álvarez, Alberto	749	Gómez, Manel	301
Andino, Héctor	784	González, Rafael	445
Arcos, José Manuel	85	Grajera, Joan	75
Aymí, Raül	868	Grande, Carlos	247
Badosa, Enric	218	Grup Parus	642
Baltà, Oriol	5497	Gutiérrez, Ricard	323
Barriocanal, Carles	297	Illa, Marc	3896
Bateman, Santiago	251	Jordà, Cristòfol	23
Bermejo, Jordi	42	Josa, Pere	2000
Bernal, Juan	1219	Julien, Abel	62
Bertolero, Albert	1393	Jutglà, Roger	664
Bescós, Pedro	47	Larruy, Xavi	1182
Bigas, David	1942	Latre, Ferran	1
Boix, Miquel	27	Lelieveld, Frans	359
Bonan, Arnau	45	Llobet, Marc	220
Bonilla, Manel	294	Llover, Maria	96
Bota, Gerard	33	Manero, Albert	27
Brongo, Marcelo	149	Martínez, J. Manuel	282
Broto, Ferran	762	Martínez, Paco	217
Brugnoli, Yago	209	Mas, Hubert	607
Cabrera, Josep	2536	Mir, Lluís	772
Calderón, Raül	1735	Montalvo, Tomàs	21
Canal, Alexandre	38	Nadal, Jesús	198
Casals, Alba	459	Oliver, Javier	916
Castelló, Joan	600	Ortega, Sylvia	84
Castro, Daniel	193	Parès, Pere-Miquel	5
Clarabuch, Oriol	3884	Pedro, Albert	24
Conde, Alejandro	2	Pérez, Natàlia	79
Copete, José Luis	9	Pérez, Òscar	358
Costafreda, Valentí	38	Pomarol, Manel	3233
CR Canal Vell	35	Pou, Antoni	67
CR PNAE	230	Puig, Josep M ^a	35
CR Vallcalent	740	Pujol, Joan	544
Dalmau, Jordi	12	Quesada, Javier	158
de Jesús, Gabriel	1159	Raspall, Alfons	96
de Pedro, Jorge	1404	Real, Joan	75
Duaigües, Jaume	1060	Reserva Natural Sebes	21
Durany, Eduard	54	Ribes, Eladí	1083
España. Antonio	844	Rodríguez, Fermín	311
Esteller, Vicent	187	Rodríguez, Jordi	42
Fàbregas, Enric	457	Rost, Josep	51
Feo, Carles	278	Sales, Sergi	4585
Fernández, Juan	43	Salmerón, Antonio	668
Ferrer, Joan	252	Sanmartí, Roger	162
Fonollosa, Àlex	553	Senar, Joan Carles	732
Framis, Hugo	163	Soler, Oriol	105
Fuentes, Miguel Angel	76	Tello, Oriol	77
Furquet, Carles	1870	Tobella, Carles	419
Fusellas, Marc	46	Universitat de Girona	31
GACO	2036	Valls, Núria (ADEFFA)	24
Garcia Petit, Jordi	19	Ventura, Joan	30
Garcia Reàdigos, M. Àngel	505	Vidal, Joan	81
García, Ernest	130	Vila, Pere	143
García, Josep	13	Zoo de Barcelona	110
Gasulla, Agustí	182	Total	64584
Gay, Lluís	73		

Espècie	NORMAL	CR	Total general
<i>Hydrobates pelagicus</i>	9		9
<i>Phalacrocorax carbo</i>	15		15
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	42	2	44
<i>Ixobrychus minutus</i>	19	1	20
<i>Nycticorax nycticorax</i>	7		7
<i>Bubulcus ibis</i>	4	34	38
<i>Egretta garzetta</i>	3	1	4
<i>Ardea cinerea</i>	24	6	30
<i>Ciconia ciconia</i>	125	66	191
<i>Plegadis falcinellus</i>	13	1	14
<i>Phoenicopterus roseus</i>		1	1
<i>Anas platyrhynchos</i>	154	8	162
<i>Aythya ferina</i>		1	1
<i>Pernis apivorus</i>	1	3	4
<i>Milvus migrans</i>	11	6	17
<i>Milvus milvus</i>		2	2
<i>Neophron percnopterus</i>	21	1	22
<i>Gyps fulvus</i>	336	2	338
<i>Aegypius monachus</i>		3	3
<i>Circus gallicus</i>	2	3	5
<i>Circus aeruginosus</i>	2	5	7
<i>Circus cyaneus</i>		1	1
<i>Circus pygargus</i>		20	20
<i>Accipiter gentilis</i>	39	21	60
<i>Accipiter nisus</i>	6	8	14
<i>Buteo buteo</i>	84	29	113
<i>Aquila chrysaetos</i>		1	1
<i>Hieraaetus pennatus</i>	2	3	5
<i>Hieraaetus fasciatus</i>	56		56
<i>Falco naumanni</i>	362		362
<i>Falco tinnunculus</i>	197	174	371
<i>Falco vespertinus</i>	5	1	6
<i>Falco columbarius</i>	1		1
<i>Falco subbuteo</i>	2		2
<i>Falco peregrinus</i>	36	3	39
<i>Alectoris rufa</i>	2		2
<i>Coturnix coturnix</i>	241		241
<i>Phasianus colchicus</i>	2		2
<i>Rallus aquaticus</i>	6	1	7
<i>Porzana parva</i>	1		1
<i>Gallinula chloropus</i>	21		21
<i>Porphyrio porphyrio</i>	35		35
<i>Fulica atra</i>		1	1
<i>Himantopus himantopus</i>		2	2
<i>Burhinus oedicnemus</i>		9	9
<i>Charadrius dubius</i>	17		17
<i>Charadrius alexandrinus</i>	6		6
<i>Lymnocyptes minimus</i>	3		3
<i>Gallinago gallinago</i>	22		22
<i>Scolopax rusticola</i>	4		4
<i>Numenius phaeopus</i>	1		1
<i>Tringa ochropus</i>	15		15
<i>Actitis hypoleucos</i>	31		31

Espècie	NORMAL	CR	Total general
<i>Larus ridibundus</i>	9	4	13
<i>Larus audouinii</i>	1461	1	1462
<i>Larus fuscus</i>	6		6
<i>Larus michahellis</i>	267	5	272
<i>Columba palumbus</i>	17		17
<i>Streptopelia decaocto</i>	43		43
<i>Streptopelia turtur</i>	7		7
<i>Streptopelia senegalensis</i>	2		2
<i>Nandayus nenday</i>	1		1
<i>Psittacula krameri</i>	7		7
<i>Myiopsitta monachus</i>	96		96
<i>Cuculus canorus</i>	3	1	4
<i>Tyto alba</i>	119	130	249
<i>Otus scops</i>	137	136	273
<i>Bubo bubo</i>	7	5	12
<i>Athene noctua</i>	28	84	112
<i>Strix aluco</i>	10	88	98
<i>Asio otus</i>	2	16	18
<i>Aegolius funereus</i>	46		46
<i>Caprimulgus europaeus</i>	27	4	31
<i>Caprimulgus ruficollis</i>	4	8	12
<i>Apus apus</i>	50	1075	1125
<i>Apus pallidus</i>		3	3
<i>Apus melba</i>	17		17
<i>Alcedo atthis</i>	623		623
<i>Merops persicus</i>	2		2
<i>Merops apiaster</i>	58	2	60
<i>Upupa epops</i>	68	12	80
<i>Jynx torquilla</i>	59		59
<i>Picus viridis</i>	27	6	33
<i>Dryocopus martius</i>	1		1
<i>Dendrocopos major</i>	54		54
<i>Dendrocopos minor</i>	12		12
<i>Galerida cristata</i>	18		18
<i>Galerida theklae</i>	28	1	29
<i>Lullula arborea</i>	11	1	12
<i>Alauda arvensis</i>	6	1	7
<i>Riparia riparia</i>	595		595
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	1	5	6
<i>Hirundo rustica</i>	1405	20	1425
<i>Hirundo daurica</i>	10		10
<i>Delichon urbicum</i>	55	110	165
<i>Anthus campestris</i>	1		1
<i>Anthus trivialis</i>	28		28
<i>Anthus pratensis</i>	79		79
<i>Anthus spinoletta</i>	156		156
<i>Motacilla flava</i>	458		458
<i>Motacilla cinerea</i>	190		190
<i>Motacilla alba</i>	194	8	202
<i>Cinclus cinclus</i>	15		15
<i>Troglodytes troglodytes</i>	239	2	241
<i>Prunella modularis</i>	511	2	513
<i>Prunella collaris</i>	6		6

Espècie	NORMAL	CR	Total general
<i>Cercotrichas galactotes</i>	1		1
<i>Erithacus rubecula</i>	4373	12	4385
<i>Luscinia megarhynchos</i>	908	1	909
<i>Luscinia svecica</i>	263		263
<i>Phoenicurus ochruros</i>	259	7	266
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	281		281
<i>Saxicola rubetra</i>	39		39
<i>Saxicola torquatus</i>	152		152
<i>Oenanthe oenanthe</i>	90		90
<i>Oenanthe hispanica</i>	11		11
<i>Monticola saxatilis</i>	4		4
<i>Monticola solitarius</i>	1		1
<i>Turdus torquatus</i>	2		2
<i>Turdus merula</i>	1517	71	1588
<i>Turdus philomelos</i>	767	3	770
<i>Turdus iliacus</i>	9		9
<i>Turdus viscivorus</i>	44	2	46
<i>Cettia cetti</i>	1756		1756
<i>Cisticola juncidis</i>	135		135
<i>Locustella naevia</i>	25		25
<i>Locustella luscinioides</i>	52		52
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	82		82
<i>Acrocephalus paludicola</i>	4		4
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	151		151
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	3250		3250
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	426		426
<i>Hippolais pallida</i>	19		19
<i>Hippolais opaca</i>	17		17
<i>Hippolais icterina</i>	10		10
<i>Hippolais polyglotta</i>	383	3	386
<i>Sylvia undata</i>	29	1	30
<i>Sylvia conspicillata</i>	1		1
<i>Sylvia cantillans</i>	371		371
<i>Sylvia melanocephala</i>	1488	5	1493
<i>Sylvia hortensis</i>	158		158
<i>Sylvia communis</i>	108	1	109
<i>Sylvia borin</i>	227		227
<i>Sylvia atricapilla</i>	7309	9	7318
<i>Phylloscopus inornatus</i>	4		4
<i>Phylloscopus fuscatus</i>	1		1
<i>Phylloscopus bonelli</i>	165		165
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	91		91
<i>Phylloscopus collybita</i>	4570	2	4572
<i>Phylloscopus ibericus</i>	23		23
<i>Phylloscopus trochilus</i>	811		811
<i>Regulus regulus</i>	96		96
<i>Regulus ignicapilla</i>	456	1	457
<i>Muscicapa striata</i>	108	1	109
<i>Ficedula hypoleuca</i>	473	1	474
<i>Leiothrix lutea</i>	191		191
<i>Aegithalos caudatus</i>	1091		1091
<i>Parus palustris</i>	46		46

Espècie	NORMAL	CR	Total general
<i>Parus cristatus</i>	215		215
<i>Parus ater</i>	291	2	293
<i>Parus caeruleus</i>	1477	4	1481
<i>Parus major</i>	1945	8	1953
<i>Sitta europaea</i>	64		64
<i>Certhia familiaris</i>	1		1
<i>Certhia brachydactyla</i>	302	2	304
<i>Remiz pendulinus</i>	576		576
<i>Oriolus oriolus</i>	44	2	46
<i>Lanius collurio</i>	55		55
<i>Lanius minor</i>		112	112
<i>Lanius meridionalis</i>	8		8
<i>Lanius senator</i>	70		70
<i>Garrulus glandarius</i>	87	2	89
<i>Cyanopica cyanus</i>	9		9
<i>Pica pica</i>	32		32
<i>Corvus monedula</i>	405	7	412
<i>Corvus corax</i>	57		57
<i>Sturnus vulgaris</i>	187	22	209
<i>Sturnus vulgaris/unicolor</i>	22		22
<i>Sturnus unicolor</i>	25		25
<i>Passer domesticus</i>	2158	181	2339
<i>Passer montanus</i>	792	3	795
<i>Petronia petronia</i>	87	2	89
<i>Montifringilla nivalis</i>	11		11
<i>Estrilda astrild</i>	114		114
<i>Fringilla coelebs</i>	967	60	1027
<i>Fringilla montifringilla</i>	48		48
<i>Serinus serinus</i>	1125	86	1211
<i>Serinus citrinella</i>	993		993
<i>Carduelis chloris</i>	854	21	875
<i>Carduelis carduelis</i>	904	861	1765
<i>Carduelis spinus</i>	812	18	830
<i>Carduelis cannabina</i>	160	232	392
<i>Loxia curvirostra</i>	334		334
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	40	2	42
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	617	1	618
<i>Emberiza citrinella</i>	5		5
<i>Emberiza cirulus</i>	255	5	260
<i>Emberiza cia</i>	50		50
<i>Emberiza hortulana</i>	10		10
<i>Emberiza schoeniclus</i>	2302	1	2303
<i>Miliaria calandra</i>	53		53
<i>Sturnus unicolor x Sturnus vulgaris</i>	8		8
TOTAL	60680	3904	64584

Taula 2.

Llistat de les espècies anellades durant 2015 per l'ICO.

També suposa una bona notícia rebre recuperacions llunyanes d'ocells que han estat rehabilitats en centres de recuperació. És el cas d'un esparver alliberat pel CR de Torreferrussa el desembre de 2013 i recuperat a Suècia l'octubre de 2015. I precisament dels esparvers, han estat força interessants les recuperacions llunyanes de dos exemplars, un anellat a Finlàndia i atropellat al Castell de Mur, Pallars Jussà, i un altre anellat a la famosa estació russa de Rybachy i trobat mort a Verdú, Urgell.

D'entre els passeriformes, són interessants diverses recuperacions de pardal de bardissa: un exemplar anellat a Lituània i recuperat a Perafita, Osona; un altre anellat a Suècia i recuperat a Sudanell, Segrià (els dos, controlats per anelladors); i un tercer anellat a les Franqueses del Vallès, Vallès Oriental, i recuperat a Alemanya mort per col·lisió amb vidres. També és prou remarcable la recuperació d'un verdum anellat a Cercs, Berguedà, el mes de març i recuperat a Polònia 38 dies més tard a 1800 km de distància.

De banda de les recuperacions convencionals, les més espectaculars han estat les obtingudes amb la lectura d'anelles de color. Dintre d'aquest grup destaca un territ tresdits anellat a Groenlàndia el juliol de 2007 i que es va observar al delta de l'Ebre l'abril de 2015 a gairebé 4.000 km de distància. També podem esmentar el cas d'un xatrac beclarg anellat com a poll a Bulgària i observat a Vilanova i la Geltrú, Garraf, dos anys més tard, el maig de 2015. I encara un altre exemple, com un remena-rocs anellat a Holanda l'agost de 2015 i observat als Aiguamolls el mes de setembre, 22 dies més tard.

Els controls entre anelladors dintre de Catalunya no són molt habituals, però sovint s'obtenen resultats inesperats. Un d'aquests casos és un gamarús anellat com a poll a Vallromanes, Vallès Oriental, l'abril de 2009 que es va controlar com a femella adulta nidificant a Sant Iscle de Vallalta, Maresme, sis anys més tard. Un gavià argentat juvenil recuperat al CR de Torreferrussa i alliberat al delta del Llobregat l'agost de 2005 es va capturar al Zoo de Barcelona 10 anys més tard! Un rossinyol bord anellat a la reserva del Clot de SEO-BirdLife, Amposta, el setembre de 2014 es va recapturar a Viladecans el novembre de 2015. Un lluer anellat a la Torre

de Claramunt, Anoia, el gener de 2015 es va recapturar a l'embassament de Sant Ponç, Clariana de Cardener, Solsonès, el mes següent.

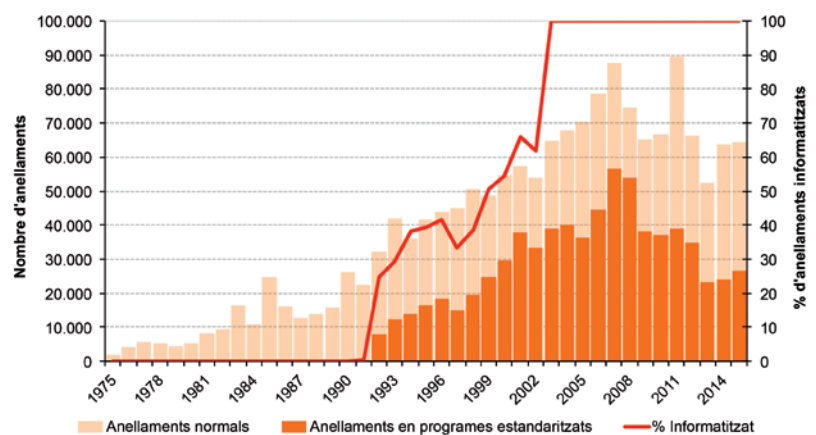
El projecte SYLVIA

L'any 2015, el programa SYLVIA va complir el seu 25è any de funcionament. El nombre d'estacions i captures, tant pel que fa al període hivernal com a estival, es va mantenir similar als anys anteriors amb un total de 41 estacions operatives durant l'estiu i 26 a l'hivern. Aquestes estacions es troben distribuïdes per la geografia catalana, si bé encara estan força concentrades a les comarques més costaneres. De la mateixa manera que en els anys anteriors, durant el 2015 el programa SYLVIA es va coordinar amb l'ajut del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural i va rebre el suport de l'Obra Social de Caixa Catalunya, l'Ajuntament de Celrà, l'Ajuntament de Flix, l'Ajuntament de Girona, l'Ajuntament de Lleida, l'Ajuntament de Terrassa, l'Ajuntament de Vacarisses, el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural (Parcs Naturals del Cadí-Moixeró, Delta de l'Ebre, Cap de Creus, Aiguamolls de l'Empordà, Montsant, Zona Volcànica de la Garrotxa i PNIN de l'Albera), la Diputació de Barcelona (Parcs Naturals del Montseny, Collserola, Montnegre-Corredor, Garraf, Serralada Litoral, Serralada de Marina, Sant Llorenç de Munt, Espai Natural de les Guilleries-Savassona), el Consorci de les Garrotxes, el Consorci de les Reserves Naturals del Delta del Llobregat i l'associació Galanthus.

D'altra banda, també s'està treballant amb els projectes SOCC i SYLVIA per obtenir mo-

Les condicions meteorològiques de 2015 van ser especials, amb un hivern fred i una primavera força seca que van afectar algunes espècies com el tallarol capnegre o la merla.

▼ **Figura 1.** Evolució del nombre d'anellaments de l'ICO des de 1975 fins a 2015.

dels i índex de bioindicació que facilitin la interpretació dels canvis ambientals.

El programa SYLVIA forma part del programa europeu d'estacions d'esforç constant coordinat per EURING (Euro-CES), amb més de 600 estacions d'anellament actives. S'està treballant en les primeres anàlisis, tant de productivitat com d'èxit reproductor utilitzant les dades dels diferents projectes que hi ha en funcionament a Europa.

L'any 2015 es van incorporar nous anelladors al projecte i van augmentar el nombre d'estacions de seguiment, aconseguint un dels objectius que pretenia la coordinació quan es van reduir les jornades a partir de la primavera de 2012. A la primavera ja són més de 40 estacions de seguiment i anelladors, i tornem a tenir el projecte a nivells semblants de l'època precrisi econòmica. A la vegada, el nombre d'anelladors voluntaris ha anat incrementant proporcionalment a l'augment d'estacions d'aquests darrers anys i també aconseguint un dels altres objectius del programa.

Tot i la reducció en la metodologia del projecte, l'augment progressiu del nombre de voluntaris i estacions ha permès de mantenir el nombre de captures per espècie i, per tant, mantenir l'efectivitat de les dades per mostrar les tendències demogràfiques que ens interessen estudiar.

Les condicions meteorològiques de l'any 2015 van ser força especials: l'hivern va ser relativament fred i la primavera força seca, especialment en comparació amb els dos anys anteriors.

La fredor de l'hivern segurament va afectar les espècies residents sensibles a les baixes temperatures i pot explicar per què, per exemple, la mida poblacional del tallarol capnegre va baixar força respecte l'any anterior. D'altra banda, la sequera de la primavera també va afectar la productivitat de polls en general i, especialment, d'aquelles espècies menys habituades a aquestes condicions i, per tant, podria explicar per què, per exemple, la productivitat de la merla va disminuir força respecte d'anys anteriors més plujosos i humits en general.

El projecte MIGRACIÓ

Durant el 2015 el projecte MIGRACIÓ va mantenir la retallada quant a estacions ope-

◀ Durant la tardor de 2015 va haver una bona entrada de reietons i durant tot l'any es van anellar 96 exemplars. Foto: Raül Aymí.

ratives i la duració d'algunes d'aquestes. A la primavera es va mantenir una sola campanya: Aiguamolls de l'Empordà (del 2 de març al 30 de maig). A la tardor només va estar operativa l'estació de Canal Vell (4 d'agost a 1 de desembre).

El nombre total d'ocells capturats als Aiguamolls va ser de 2.538 de 64 espècies diferents. I com és habitual, les espècies més anellades van ser la boscarla de canyar (452), el mosquiter comú (386), el tallarol de casquet (244) i el pit-roig (208). També són importants el nombre de captures de balquer (158), de boscarla mostatxada (46) i de mosquiter xiulaire (38).

A la campanya de Canal Vell es van fer un total de 5.323 captures, que suposen un increment sobre els darrers dos anys, però encara per sota de la mitjana i en el 16è lloc de la sèrie de 24 anys de seguiment des de l'inici l'any 1992. El total acumulat durant aquests 24 anys ininterromputs de campanyes és de 133.751 ocells. L'espècie més anellada a la campanya va ser la boscarla de canyar amb 1.483 exemplars seguida del mosquiter comú amb 1.145 anellaments. El protagonista de la campanya de 2015 va ser el blauet amb una nova xifra *top record* de 252 anellaments i que supera els 229 de l'any anterior, amb l'arribada d'ocells del centre i nord-est d'Europa, tal com ens ho indiquen les recuperacions d'ocells anellats, com un exemplar anellat a Polònia.

El programa MIGRACIÓ es va coordinar amb l'ajut del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural i va rebre el suport d'aquest a través dels parcs (Parcs Naturals del Delta de l'Ebre i dels Aiguamolls de l'Empordà) •

RAÜL AYMÍ & ORIOL BALTÀ
ico@ornitologia.org

Durant 2015 van estar operatives les estacions d'anellament dels Aiguamolls durant el pas de primavera i la de Canal Vell a la tardor, amb 2.538 i 5.323 captures respectivament.

Entrevista a Jordi Baucells, nou president de l'ICO

El passat 25 de maig, durant l'assemblea general de socis, va tenir lloc l'elecció del nou president de l'ICO. Després de diversos anys al capdavant, Santi Mañosa va deixar el càrrec en mans de Jordi Baucells. L'entrevista que segueix a continuació vol servir de presentació del nou president vers els socis de l'entitat.

Com et presentaries per a la gent que no et coneix?

Sóc un naturalista de la Catalunya central, de Vic. Sóc llicenciat en biologia i enginyer tècnic agrícola i també m'he dedicat com a afició a l'estudi dels ocells i altres vertebrats a Osona, sobretot amb grups locals. He col·laborat molt amb l'ICO i he estat en dues o tres fases membre de la Junta.

Quins nous reptes o canvis vols afrontar dins de l'ICO?

Hem d'adaptar-nos als grans canvis que hi ha a nivell d'entitats, tant a Catalunya com a nivell de sector, tant naturalista com de la ciència dels ocells. Intentarem promoure una reestructuració interna per ser més eficients i donar millors serveis als socis. Hem de pensar que som una entitat amb més d'un miler de socis i que potser tenen més necessitats de les que cobrim.

També volem afrontar el finançament dels programes que es fan en l'actualitat i els programes que tenen previsió de fer-se, de ciència, ciència ciutadana, estudi dels ocells i conservació. Volem intentar buscar noves fonts de finançament privades, millores en les relacions de l'entitat amb l'empresa i, en definitiva, modernitzar l'activitat d'anellament i intentar fer-la més coherent amb els temps que vivim. Vivim en un país molt humanitzat i les coses han canviat una mica.

Què li demanes als socis i col·laboradors de l'ICO?

Que es comuniquin amb l'entitat. Que ens facin un retorn de la seva percepció de l'entitat, si és bona, en forma d'opinions positives, comunicacions i activitat amb el grup, però també si no és tan bona en forma de requeriments, queixes o idees de canvi o de millora.

Com veus l'ornitologia catalana del moment?

La veig bé, hi ha aspectes molt positius i és que socialment hem avançat molt. L'ornitologia, ja no només com a una simple afició, ha guanyat molts adeptes. L'ornitologia catalana està generant milions de dades molt bones i els ornitòlegs catalans estan cada vegada més implicats en l'entorn social i, per tant, cada vegada tenim més influència en aquest aspecte positiu.

El repte més important està en un tema de ciència, de generació de treballs i estudis científics en ornitologia i també en un tema estrictament de conservació, d'impactar o influenciar cada vegada més en les administracions i en les activitats del territori perquè es pugui conservar més la biodiversitat.

Al teu criteri, quines són les principals amenaces dels ocells a Catalunya?

Amenaces n'hi ha moltes de conegudes i que s'han gestionat més o menys bé i d'altres que potser no tant, com poden ser la intensificació de l'agricultura que ha portat a la pèrdua d'espais agraris de qualitat convertint-se en una de les pèrdues més gran. Els ocells dels espais agraris estan molt malament i cada vegada estan pitjor. Per exemple, a la plana de Vic s'han perdut molts elements característics de l'espai agrari i és pràcticament una ciutat difusa, un espai periurbà en comptes d'agrari. Per tant, l'amenaça dels ocells en espais agrícoles és molt alta.

En segon lloc, les invasions biològiques que estan generant l'entrada d'espècies noves, no només d'ocells, també d'algunes malalties que entren amb animals vertebrats i invertebrats, i altres espècies que poden deteriorar molt seriósament hàbitats, com aquàtics, semiaquàtics o fins i tot agrícoles. Crec que aquestes són dues amenaces amb majúscules. D'altres im-

Les principals amenaces pels ocells a Catalunya són la intensificació de l'agricultura, les invasions biològiques, la caça i altres infraestructures i impactes humans sobre el medi.

pactes greus, com la caça, penso que s'haurien de modernitzar. S'han de canviar la percepció i la pràctica de la caça i altres infraestructures i impactes humans sobre el medi.

Com a expert en residus, què en penses dels canvis de comportament oportunista d'algunes espècies d'ocells com el voltor, les cigonyes, les gavines i altres espècies que estan adaptant el seu comportament en funció de la disponibilitat d'aliment?

Hem vist que aquests canvis fa anys que es produeixen. Fa una vintena d'anys hi havia molta més quantitat de residus al medi natural, però com que eren tan dispersos, els ocells també estaven dispersos. En canvi ara la gestió dels residus es fa molt millor i els punts on s'acumulen residus cada vegada són més grans i menys nombrosos, per tant s'acumulen més ocells en menys punts.

Això fa que els impactes allà on són siguin molt més alts; per exemple, un cas emblemàtic és el voltor. El voltor a dos abocadors de Catalunya ha produït una sobrepoblació d'ocells no nidificants estivals i de trànsit que volten els abocadors en busca de menjar i els ha modificat completament el comportament. Creiem que això afecta negativament algunes espècies plaga com el gavià argentat, l'estornell, i algunes altres com el corb. Veiem que en alguns abocadors hi ha una superpoblació de corbs que fan molt mal als conreus i en canvi en altres zones el corb és un animal súper escàs, per tant és un impacte gran.

Alguns dels abocadors de Catalunya, que estan cada vegada més ben gestionats, són una font d'aliment indispensable per a algunes espècies d'ocells amenaçades com l'àguila perdi-guera o l'aufrany. Veiem que a Osona l'aufrany depèn dels abocadors i la major part de l'aliment que porten als polls és menjar d'abocador. Aquí està el repte: que les empreses facin una gestió compatible amb aquests dos reptes, el de contenir les espècies plaga o invasores i promocionar les espècies amenaçades.

Malgrat les dificultats econòmiques, socials i polítiques del moment, ets optimista de cara al futur?

Sí, l'important no són els diners, sinó com de bé faci les coses la institució i el valor social que tingui. A partir d'aquí, si la societat

▲ Jordi Baucells és el president de l'ICO des de maig de 2016.

valora l'Institut Català d'Ornitologia pel que fa, el finançament ja el trobarem. El problema és fer les coses malament i voler buscar diners. Per tant, sóc optimista perquè penso que l'ICO és una institució que ha fet les coses molt bé, i tot i que n'hi ha moltes per millorar, ha augmentat el seu prestigi i la seva qualitat de feina i serveis.

Els reptes financers estan a l'ICO i estan a les empreses, als autònoms, a les administracions i a les institucions privades i públiques i, per tant, és important que estigui ben finançat.

Com t'agradaria que fos l'escenari ideal de l'ICO en el futur?

M'agradaria que fos una institució amb molts més socis, tot i que podem estar contents dels que tenim. Això voldria dir que tenim més influència o més impacte social. I amb molta més impregnació sobre la societat, tant a nivell d'empreses, com administracions locals –sobretot ajuntaments–, com les gran administracions, però que estiguéssim molt més integrats en la societat. Per poder assessorar, per exemple, plans urbanístics, plans territorials, petites obres o reformes que es fan a ajuntaments que tenen impacte sobre els ocells.

En definitiva, avançar en el camí que ja hem començat, per exemple amb la ciència ciutadana, que és explicar a la gent que a part de ser divertit el fet d'anar a veure ocells, també és útil generar dades, interpretar-les i utilitzar-les •

RAÛL AYMÍ & MARINA CUITO

M'agradaria que l'ICO fos una institució amb més influència social per assessorar plans urbanístics, plans territorials i petites obres que tenen impacte sobre els ocells.

Crònica Ornitològica

Gener - Octubre 2016

D'aquest període cal destacar la llarga estada del mosquiter fosc que va romandre als Aiguamolls de l'Empordà fins al mes de març, la forta entrada de mosquiter de doble ratlla arreu de Catalunya durant el mes d'octubre, una citació de mosquiter de Hume i alguns limícoles rars però cada cop d'aparició més regular com el territ cuablanc, el territ rogenic, el territ de Baird i la daurada petita del Pacífic. Així mateix, també cal esmentar diverses àguiles imperials ibèriques, una alosa banyuda, un o dos pinsans trompeters i diverses cornelles emmantellades.

◀ Pardal de passa

Passer hispaniolensis, mascle, Palau de Plegamans, Vallès Occidental, 04/03/16, Jaume Ventura. Foto: J. Ventura. Aquesta espècie es considera extinta a Catalunya després que hagués nidificat de forma escassa a les comarques del Garraf, Baix Penedès i l'Empordà entre els anys 1938 i 1965 (Estrada *et al.* 2004). Així mateix, també es coneix l'anellament de dos mascles a Terrassa el novembre de 1965 per Josep Carné (Carrera & Martínez 1985). L'única citació recent i anterior a la que aquí ens ocupa és la d'un mascle cantant a la finca de Torre-ribera, prop de la ciutat de Lleida, el 10 de juliol de 1999 (Martínez-Vilalta 2002). A nivell estatal sembla que l'espècie ha experimentat certa expansió a partir dels darrers anys de la dècada de 1990 (Roviralta 2000) i el nombre d'observacions a l'Aragó està en augment especialment a partir de 2010 (Bueno 2014). Caldrà estar pendent en els pròxims anys, especialment per les comarques de Ponent, aparentment més properes als nuclis ibèrics estables i en expansió.

Gener

A partir del dia 2 van arribar un grup de cinc **oques de galta blanca** *Branta leucopsis* a la Roca del Vallès que van romandre per la zona durant tot el mes. Va ser força inesperada l'observació d'un **xarxet americà** *Anas carolinensis* el dia 6 a la resclosa de la Plana, Avià, relocalitzat a l'estany de Graugés, Avià, el dia 17. Es van observar diversos **cabussos orelluts** *Podiceps auritus*, un a la platja de Castelldefels entre els dies 21 i 24, un exemplar (potser el mateix) a la platja del Remolar el dia 28 i un altre a l'Ampolla el dia 31. És molt destacable la presència hivernal de dos **territs rogenics** *Calidris subruficollis* observats els dies 2 i 3 al delta de l'Ebre. Durant aquest mes es van observar almenys dos **gavians caspis** *Larus cachinnans* a l'abocador de Solius, Llagostera, a partir del dia 24 i fins a finals de mes. A

l'aeroport de Barcelona el dia 29 es va observar una **piula grossa** *Anthus richardi*, un lloc bastant habitual per a aquesta espècie. El dia 8 es va detectar un **mosquiter fosc** *Phylloscopus fuscatus* a les Mollereses, PN Aiguamolls de l'Empordà, que va atraure molts observadors al llarg de tot el mes. Es van detectar **mosqueters comuns siberians** *Phylloscopus collybita tristis* a Utxesa, Castellbisbal, el Ter Vell i els Aiguamolls de l'Empordà.

Febrer

Durant aquest mes hi va haver poques novetats, bé i que encara es van observar algunes de les espècies rellevants vistes al gener com les **oques de galta blanca**, els **cabussos orelluts**, la **daurada petita del Pacífic** *Pluvialis fulva* del delta de l'Ebre, els **mosqueters comuns siberians** i el **mosquiter fosc** als aigua-

molls de l'Empordà. A més, el dia 26 hi havia un **gavià caspi** de 2n any a Cambrils.

Març

Les **oques de galta blanca** van continuar a la Roca del Vallès fins al dia 10 de març. Just davant del port de Palamós es va observar una **baldriga grisa** *Puffinus griseus* el dia 22. El dia 23 es va observar un mascle d'**arpella pàl·lida russa** *Circus macrourus* a Vilamalla. Pel que fa als limícoles, al delta de l'Ebre aquest mes es van observar dos **territs rogençs**, possiblement els detectats al gener, i un **becadell gros** *Gallinago media* a l'illa de Buda els dies 15 i 18. Encara van continuar les observacions de **gavians caspis** amb un exemplar al port de Tarragona entre el 14 i el 25, almenys dos al tram final del Llobregat entre el 5 i el 22, dos a l'abocador de Solius entre el 5 i el 25 i un a Roda de Ter entre el 6 i el 12. Es van observar **piules grosses** almenys a tres localitats: la Pletera, Torroella de Montgrí, a l'aeroport del Prat i al delta de l'Ebre. En aquesta darrera localitat també hi havia un **grasset de costa** *Anthus petrosus* el dia 24. El **mosquiter fosc** dels Aiguamolls encara es va veure durant tot el mes. A la vegada, es van observar almenys **dos mosqueters de doble ratlla** *Phylloscopus inornatus* a Barcelona, un a Collserola el dia 13 i un altre al parc de la Ciutadella el dia 23. Cap a finals de mes, a partir del dia 21, es van observar un mínim de quatre **mosqueters ibèrics** *Phylloscopus ibericus*, un als Alamús, Segrià, un a la Sèquia Major, Vil-seca, un a

▲ **Mosquiter fosc** *Phylloscopus fuscatus*, Les Molleroses, Castelló d'Empúries, 08/01/16, Miquel Àngel Fuentes & Gerard Dalmau. Foto: Miquel Àngel Fuentes. Fins a l'actualitat, a Catalunya es coneixen 7 registres. El primer va ser un ocell anellat al Sot del Fuster, Vilanova de la Barca, el 15 de novembre de 2001. Les citacions del delta de l'Ebre inclouen tres ocells també anellats: el primer a l'illa de Buda el 19 de novembre de 2005, el segon a Canal Vell el 17 d'octubre de 2006 i el tercer és del 28 de novembre de 2015, també a Canal Vell. La citació que aquí ens ocupa correspon a un exemplar detectat als aiguamolls de l'Empordà el 8 de gener de 2016 i que va passar l'hivern a la zona i on el van poder veure molts observadors fins al 2 d'abril (darrera observació). Veiem, doncs, que totes les citacions obtingudes a Catalunya fins ara són de tardor-hivern, tal com passa amb la majoria de les observacions a la resta d'Espanya i d'Europa. De la primavera, només es coneix l'exemplar capturat a l'illa de l'Aire, Menorca, el 4 de maig de 1997 i que va ser la primera citació estatal.

Mas de Barberans i un altre a l'illa de Buda. Van continuar les observacions de **mosquiter comú siberià** al Baix Ter i als Aiguamolls de l'Empordà, i se'n va trobar un altre a la Llacuna de can Margarit de can Morgat, al Pla de l'Estany. Entre el 20 i el 31 es van observar almenys tres **capsigranys balears** *Lanius senator badius* al delta de l'Ebre, dels quals un es va anellar a l'illa de Buda. Una de les observacions més inesperades d'aquest mes va ser un **pardal de passa** *Passer hispaniolensis* mascle fotografiat el dia 4 en una menjadora a Palau de Plegamans, Vallès Occidental i tornat a observar el dia 7. També va ser prou sorprenent la presència d'un **passerell gola-negre** *Carduelis cabaret / flammea* enmig d'un estol de lluers el dia 25 a Campelles, Ripollès.

Abril

D'aquest mes és interessant l'observació d'un **aligot "rogenc"** *Buteo rufinus* o híbrid (*B.r.cirtensis* x *B. buteo*) a Torres de Segre el dia

▲ **Cornella emmantellada** *Corvus cornix*, un exemplar, delta del Llobregat, 30/04/16, Quim Minoves i dos exemplars 14/05/16, Raül Bastida, Eio Ramon, Carlos Santiesteban Ortiz *et al.* Foto: Jordi Comellas. Abans considerada subespècie de *Corvus corone*, es tracta d'una espècie d'aparició accidental a Catalunya. La primera citació homologada correspon a un exemplar observat al Prat de Llobregat el 19 d'abril de 1989 (de Juana *et al.* 1991). No obstant això, Clavell (2002) esmenta almenys 7 observacions antigues no homologades. La cornella emmantellada es comporta com un migrant parcial que durant l'hivern fa moviments de curta distància cap al sud, especialment ocells d'origen escandinau, encara que els ocells que es veuen a Catalunya podrien arribar des d'Itàlia (de Juana & Garcia 2015). Del període que ens ocupa, cal esmentar l'establiment de la parella del Llobregat que ha mostrat comportament de construcció de niu i que sembla establerta a la zona. A més, cal esmentar la presència d'un tercer exemplar observat durant el mes de juliol per les comarques del Solsonès, Anoia i Baix Camp. Sembla, doncs, que l'espècie és cada cop més freqüent a casa nostra. Tot i que es tracta d'una espècie d'aparició escassa a Catalunya, en els darrers anys s'ha detectat un major nombre d'observacions, especialment prop de zones humides: estanys de les Escoles a Platja d'Aro, basses d'en Coll a Pals, delta de Llobregat i també delta de l'Ebre. La foto correspon a l'exemplar observat a Solsona el 12/06/16 per Jordi Comellas.

29. Es va detectar una **arpella pàl·lida russa** el dia 12 als aiguamolls de l'Empordà, una el 25 als secans de Belianes-Preixana i una el 30 a Alfés. Els dies 9 i 12 es va veure un **rasclat** *Porzana pusilla* als aiguamolls de l'Empordà i al delta del Llobregat, respectivament. Cap a finals de mes es van fer algunes observacions de **becadell gros** al PN dels Aiguamolls i també a la Vall de Bianya, Garrotxa. Els dies 2 i 3 es va veure un **territ rogenic** al PN dels Aiguamolls i un altre el dia 30 al delta de l'Ebre. Aquest mes es van veure **gavians caspis** a la platja de Vilanova i la Geltrú, a l'abocador de Solius i al Ter a Manlleu. A Barcelona, el **mosquiter de doble ratlla** del parc de la Ciutadella es va observar almenys fins al dia 20 i el **mosquiter fosc** dels Aiguamolls fins al dia 2. No va ser un mes especialment bo per al **mosquiter ibèric**, ja que només es van veure uns pocs exemplars a Ivars, delta del Llobregat, Barcelona i delta de l'Ebre. Al delta del Llobregat es va observar un mascle de **cuereta citrina** *Motacilla citreola*

a cal Nani entre el 6 i el 8 d'abril i un **estor-nell rosat** *Pastor roseus* al camí de València els dies 19 i 20. A l'estany de Palau, al PN dels Aiguamolls, es va anellar una **boscarla d'aigua** *Acrocephalus paludicola* el dia 10. Entre els dies 21 i 29 es van observar **papamosques grisos** amb caràcters de la subespècie balear *Muscicapa striata balearica* a Sant Adrià de Besòs, Montjuïc, als estanys de Platja d'Aro i a Roses. Cal destacar també un **mastegatxes** aparentment de la subespècie ibèrica *Ficedula hypoleuca iberiae* al Pla de Gates, Roses, el dia 30. Durant aquest mes es van fer observacions regulars de **capsigranys balears** al delta de l'Ebre i al litoral des del Baix Llobregat fins al Maresme. Va ser força inesperada l'aparició a partir el dia 30 d'una **cornella emmantellada** *Corvus cornix* al Prat de Llobregat.

Maig

Als aiguamolls de l'Empordà es va observar un **ànec canyella** *Tadorna ferruginea* entre els

dies 14 i 29. Els dies 1 i 5 es va observar un immadur d'**àguila imperial ibèrica** *Aquila adalberti* a Tàrrega, Urgell. Encara es van observar alguns limícoles interessants com un **territ rogenic** al delta de l'Ebre fins el dia 18 i, en especial, un **territ cuablanc** *Calidris fuscicollis* al delta del Llobregat el dia 8. Al delta de l'Ebre es va observar un **xatrac de bec groc** no identificat *Sterna* sp. el dia 18. D'origen desconegut, potser escapada de captivitat, entre l'1 i el 13 hi havia una **tórtora nord-americana** *Zenaida macroura* al delta del Llobregat. També va ser d'interès la troballa d'una **piula grossa** a Castell-Platja d'Aro, Baix Empordà, el dia 1. Uns dies més tard, el dia 7, va aparèixer un mascle de **cuereta citrina** a la maresma de les Filipines, Viladecans. A Prades, Baix Camp, es va escoltar un **mosquiter ibèric** cantant el dia 10. El dia 6 es va albirar un **papamosques de collar** *Ficedula albicollis* a Agullana, Alt Empordà, i uns dies més tard, el 8 i 9, n'hi havia un altre a la riera de Sant Climent, RN Delta del Llobregat. Entre els dies 10 i 13 es va observar un **papamosques gris balear** a cal Francès, Viladecans i un altre a Gavà. El dia 12 es va fotografiar una femella adulta de **capsigrany balear** als erms de la Tancada, Amposta. A partir del dia 14 es van detectar dues **cornelles emmantellades** al delta del Llobregat que van veure molts observadors durant tota la segona quinzena de mes. També va ser força interessant la presència d'un o dos **pinsans trompeters** *Bucanetes githagineus* a Llagostera els dies 19 i 20 i un **sit capnegre** *Emberiza melanocephala* a Venatalló el dia 23 i 24.

Juny

Tot i que no es va veure a Catalunya, la sorpresa d'aquest mes va ser un **voltor dorsiblanc africà** *Gyps africanus* observat el dia 17 al Pont de Montanyana, Alta Ribagorça, prop del límit amb Catalunya. L'altra observació més interessant d'aquest mes va ser una **alosa banyuda** *Eremophila alpestris* al delta del Llobregat el dia 29. Es va continuar veient una de les dues **cornelles emmantellades** pel casc urbà del Prat de Llobregat durant tot el mes i va aparèixer un tercer exemplar, presumiblement el mateix, que es va detectar pel Solsonès, Anoia i Baix Camp.

Juliol

Durant aquest mes es van fer diverses observacions de **morell xocolater** *Aythya nyroca*, com un exemplar a la Reserva Natural de Sebes, Flix, entre els dies 8 i 26, i dos exemplars al pantà de Camelis, Torre de Segre, Segrià, entre els dies 14-20. El dia 16 hi havia un **gavià argentat de potes roses** *Larus argentatus* de tercer any a l'abocador de Solius, Llagostera. Almenys una de les dues **cornelles emmantellades** encara seguia present entre el nucli urbà del Prat de Llobregat i l'aeroport.

Agost

Aquest mes van tenir un protagonisme destacat els limícoles rars, però ja habituals als nostres principals aiguamolls. Els primers en aparèixer van ser un **territ pectoral** *Calidris melanotos* als Aiguamolls el dia 7 i dos **territs rogenics** a la finca DACSA a Migjorn, delta de

▲ Oca de galta blanca

Branta leucopsis, Club de golf Vilalba, La Roca del Vallès, Vallès Oriental, 02/01/16, Javi Mendoza. Foto: J.Mendoza. Accidental, a Catalunya hi ha diverses dades homologades. La seva àrea de distribució s'estén per l'Àrtic, des de Groenlàndia fins a Nova Zembla. Hiverna a Gran Bretanya i Holanda. Aquesta espècie manté poblacions estables en diversos països del nord d'Europa, que tenen el seu origen a partir d'ocells introduïts. Aquests ocells poden tenir poblacions importants i, per tant, resulta difícil destriar si els ocells que arriben a Catalunya provenen de l'Àrtic o són de poblacions d'origen introduït, sense descartar tampoc ocells escapats de nuclis zoològics. El grup de cinc exemplars que es va detectar al golf de la Roca del Vallès van arribar a la zona el dia 2 de gener i mostraven un comportament desconfiat. Van romandre en aquest lloc almenys fins al 10 de març, amb moviments puntuals cap al delta del Llobregat com el detectat el 23 de gener.

l'Ebre, el dia 8. Un dia més tard, 9, a la Punta de la Banya hi havia un **escuraflascons becfi** *Phalaropus lobatus* per continuar el dia 10 amb un **territ cuablanc** al mateix lloc. Uns dies més tard, el 24, va aparèixer de nou la **daurada petita del Pacífic** que es va veure fins a final de mes. Mentrestant, al delta del Llobregat es va detectar un **territ pectoral** el dia 31. De banda dels limícols, durant l'agost l'altre protagonista ha estat la **cuereta citrina** amb diverses observacions. Els primers exemplars es van observar al delta del Llobregat els dies 24 i 25 (almenys dos individus), seguits d'un primer any a la depuradora de Castell d'Aro a

partir del 24 i un exemplar a la finca DACSA, delta de l'Ebre el dia 31. Les **cornelles emmantellades** van continuar pel Prat i la platja de la Murtra i es van poder observar totes dues o de vegades un sol individu.

Setembre

A destacar la presència de dues **àguiles imperials ibèriques** a Tàrrega cap a finals de mes, detectades a partir del dia 22. Durant el seguiment de la migració de rapinyaires al puig de l'Àliga-Tres Partions, Olèrdola, el dia 27 es va observar una **àguila pomerània** *Aquila pomarina*. La **daurada petita del Pacífic**

◀ Territ de Baird

Calidris bairdii, juvenil, maresmes de cal Nani, delta del Llobregat, 12/09/16, Ferran López Sanz. Foto: F. López. Es tracta d'un limícola que nidifica al nord d'Amèrica i NE de Sibèria i que hiverna a l'oest i sud d'Amèrica del Sud, des del Perú i sud del Brasil fins a Terra de Foc. A banda de l'observació del Llobregat, el 25 de setembre es va observar un altre exemplar a la Punta de la Banya, delta de l'Ebre, que suposen la quarta i cinquena citació respectivament per a Catalunya. Les tres citacions precedents són totes del delta de l'Ebre de 2011 dels mesos de gener, febrer i maig. Tot i que es tracta d'una espècie d'aparició regular a Europa, amb totals per al Regne Unit de més de 200 exemplars, fins a l'any 2010 només hi havia 8 citacions homologades a Espanya i una a Portugal (de Juana & Garcia 2015). Curiosament, la tardor de 2016 ha estat força bona, ja que s'han observat dos exemplars més al país Valencià durant el mes de setembre, un a Alacant el dia 6 i un altre a València el dia 14.

◀ Alosa banyuda

Eremophila alpestris, delta del Llobregat, 29/06/16, Ferran López Sanz. Foto: F. López. Segona citació per a Catalunya després de l'exemplar observat al Pla de Gates, PN de Cap de Creus el maig de 2013. Tal com ja esmentàvem en aquella primera citació, sembla que aquest exemplar podria correspondre a la subespècie **flava** que viu a Escandinàvia, ja que la llista negra de la cara no enllaça amb la banda negra del pit, tot i que resulta molt difícil assegurar-ho. D'aquesta citació sobta la data molt tardana, cap a finals de juny.

va continuar present al delta de l'Ebre durant tot el mes. La sorpresa del mes va ser però el **territ de Baird** *Calidris bairdii* amb un exemplar observat a les maresmes de cal Nani els dies 12 i 13 i posteriorment un exemplar a la Punta de la Banyà, delta de l'Ebre, el dia 25. Altres limícolos interessants van ser un **territ becadell** *Calidris falcinellus* a la Punta de la Banyà el dia 18, dos **escuraflascons becfins** al mateix lloc el dia 23 i diversos **territs rogenca** a la finca DACSA, Migjorn. Els **territs pectorals** també van ser presents, almenys des de principi de mes fins al dia 10 amb exemplars als Aiguamolls, delta del Llobregat i delta de l'Ebre. Com és habitual durant aquest mes, hi va haver un degoteig d'observacions de **cuceta citrina** a les principals zones humides: Aiguamolls (fins a 3 exemplars el dia 9), delta del Llobregat i delta de l'Ebre. El dia 26 es va anellar un **mosquiter de doble ratlla** a Canal Vell, Deltebre, i els dies següents es va observar un exemplar a Torres de Segre el dia 27, un a l'Ampolla el dia 28 i un a Amer el dia 29, presagi de les observacions del mes d'octubre. Les **cornelles emmantellades** seguien present als punts habituals del Prat de Llobregat.

Octubre

Va aparèixer una **oca riallera grossa** *Anser albifrons* als Aiguamolls el dia 7 que només va romandre a la zona dos dies. A partir del dia 9 es van detectar 5 **ànecs capblancs** *Oxyura leucocephala* al delta de l'Ebre. Durant la primera quinzena de mes es van repetir les observacions d'un immadur d'**àguila imperial ibèrica** a Tàrraga. Són preocupants els indicis de cria en llibertat d'**aligot de Harris** *Parabuteo unicinctus* a Reus, amb l'observació el dia 30 de dos adults i un jove. El dia 18 encara es va observar un **territ rogenca** al mas de la Comandanta, delta de l'Ebre i el dia 12 hi havia un **territ pectoral** als Aiguamolls. Durant aquest mes es van citar dos **tallarols xerraires** *Sylvia curruca*, un anellat a la pineda del Remolar, Viladecans, el dia 9 i l'altre observat a l'estany d'en Pericos, aiguamolls de l'Empordà, el dia 16. El protagonista indiscutible d'aquest mes va ser el **mosquiter de doble ratlla** amb desenes d'observacions arreu del país (27 comarques) i especialment en localitats costaneres. Si bé els anys anteriors parlà-

◀ **Àguila imperial ibèrica** *Aquila adalberti*. Foto: Pere Josa.

L'àguila imperial ibèrica és una espècie rara a Catalunya. Fins fa relativament poc només es coneixia d'una única citació antiga d'un exemplar jove observat en un canyet de Camarassa el 12 de maig de 1974 (Xampeny & Filella 1974). A partir de 2010, el nombre d'observacions ha anat en augment i Gutiérrez (2016) recull un mínim de 14 observacions recents que implicarien uns 8 individus. Aquests exemplars han estat observats exclusivament a les comarques de Lleida i en especial al Pallars Jussà i a l'Urgell, i corresponen a exemplars immadurs. Aquest augment de citacions a Catalunya es correspon amb un augment de la població ibèrica nidificant, estimada el 2011 en unes 330 parelles (González 2012) i que ha provocat observacions regulars a l'Aragó i Navarra i, per tant, caldrà estar atent en el futur a l'arribada de nous exemplars.

vem d'arribades importants d'aquesta espècie sense precedents, aquest any anem pel camí d'aconseguir un nou rècord en nombre d'individus i localitats. Com a exemple, podem destacar els 7 exemplars observats a l'estany de Banyoles el dia 20 en un recorregut de 200 m! L'entrada dels mosqueters de doble ratlla va esperonar la cerca de l'espècie de forma intensiva i aquesta cerca va resultar amb la detecció d'un **mosquiter de Hume** *Phylloscopus humei* els dies 12 i 13 a Fontajau, Girona, que suposa la segona citació per a Catalunya. I encara dintre dels mosqueters, els dies 18 i 19 es van detectar **mosqueters comuns siberians** al delta de l'Ebre i a Camprodon respectivament. Durant aquest mes van continuar presents les **cornelles emmantellades** del delta del Llobregat.

Fonts

www.ornitho.cat
www.reservoirbirds.com
www.rarebirdspain.net
<http://birdingemporda.wordpress.com/>

Bibliografia

Bueno, A. 2014. Gorrión moruno (*Passer hispaniolensis*) y Pico menor (*Dendrocopos minor*): dos especies en aparente expansión. *Anuario Ornitológico de Aragón-Rocín*. Disponible en <http://anuariorocin.blogspot.com.es/2014/06/gorrión-moruno-passer-hispaniolensis-y.html>. Consultat 14/11/16.

Burgas, A., Cama, A., Franch, M., García, M., Gil, M. & Larray, X. 2014. Ocells rars a

◀ **Tallarol xerraire** *Sylvia curruca*, pineda del Remolar, Viladecans, 09/10/16, Oriol Baltà. Foto: O. Baltà. Espècie rara a Catalunya que es detecta principalment durant el pas de tardor, especialment entre finals d'agost i finals de setembre. En el període 1993-2011 a Catalunya hi ha 26 citacions (només 4 d'homologades; Burgas *et al.* 2014). L'espècie es distribueix per una àmplia zona del centre i nord d'Europa però arriba de forma escassa a la península Ibèrica, ja que la seva migració està orientada cap a l'est. Aquesta tardor s'han detectat dos exemplars, l'un al delta del Llobregat el dia 9 i l'altre als aiguamolls de l'Empordà el dia 16.

Mosquiter de doble ratlla ▶

Phylloscopus inornatus, cala Jòncols, Cap de Creus, 15/10/16. Foto: Miguel Ángel Fuentes. La tardor de 2016 probablement es recordarà per l'entrada massiva d'aquesta espècie arreu de Catalunya i també de la península Ibèrica, especialment a la franja costanera més oriental. Si bé els anys anteriors l'espècie ja havia augmentat considerablement, aquest any marca un nou rècord en el nombre de citacions amb més de 120 només a Catalunya durant el mes d'octubre i novembre, i un total aproximat de 240 a tota la península. Aquesta invasió de mosqueters de doble ratlla s'ha notat a la majoria de països europeus i, fins i tot, ha arribat al nord d'Àfrica, a països com el Marroc.

Catalunya. Informe del Comitè Avifaunístic de Catalunya. 2009, 2010 i 2011. Disponible en: http://www.ornitologia.org/mm/file/quefem/monitoratge/seguiment/cac_informe_2009_2011.pdf. Consultat 14/11/16.

Carrera, E. & Martínez Vilalta, A. 1985. Anellament d'ocells poc comuns a Catalunya (1957-1983). *Butll. GCA* 4: 2-6.

Clavell, J. 2002. *Catàleg dels ocells dels Països Catalans*. Bellaterra: Lynx Edicions.

De Juana, E. & CIR. 1991. Observaciones homologadas de aves raras en España y Portugal. Informe de 1989. *Ardeola* 38: 149-166.

De Juana, E. & Garcia, E. 2015. *The Birds of the Iberian Peninsula*. London: Christopher Helm.

González, L.M. 2012. *El Àguila Imperial Ibèrica. El resurgir de una especie amenazada*. Madrid: Fundación BBVA.

Gutiérrez, R. 2016. Àguila Imperial Ibèrica en Catalunya. Disponible en: <http://birdspain>.

blogspot.com/2016/05/aguila-imperial-iberica-en-catalunya.html. Consultat 24/11/16.

Herrando, S., Brotons, L., Estrada, J., Guallar, S. & Anton, M. (eds.). 2011. *Atlas dels ocells de Catalunya a l'hivern 2006-2009*. Institut Català d'Ornitologia / Lynx Edicions, Barcelona.

Martí, R. & del Moral, J.C. (eds.) 2003. *Atlas de las aves reproductoras de España*. Madrid: Dirección General de Conservación de la Naturaleza-Sociedad Española de Ornitología.

Martínez Vilalta, A. (ed.). 2002. *Anuari d'ornitologia de Catalunya*. 1999. Barcelona: Institut Català d'Ornitologia.

Roviralta, F. 2000. La expansión del Gorrión Moruno en la Península Ibèrica. *Quercus* 175: 10-14.

Xampeny, J. & Filella, S. 1974. Presencia en Cataluña de un Aquila heliaca joven. *Ardeola* 20: 345-346 •

MARTÍ FRANCH & RAÏL AYMÍ
ico@ornitologia.org

Gutiérrez, R. 2015

Quan i on veure ocells a Catalunya

Propostes mes a mes per a famílies, aficionats i experts

Almenara: Tundra Edicions. 254 pp

Tot i que el títol sembla indicar que estem davant d'un llibre que recomana quan i on veure ocells, en realitat es tracta d'un manual que va molt més enllà.

Editat en una tirada catalana, segueix el patró dels llibres de l'editorial Tundra, amb fotografies en blanc i negre per estalviar costos –pocs llibres es fan avui dia sense els gràfics en color– però que li dona una sensació com de “llibre dels anys 70” que, si ho passem per alt, ens permet concentrar-nos en el contingut.

La part principal del llibre són un seguit de capítols ordenats pel calendari, cadascun dedicat a un mes. Dins de cada mes, s'exposen quines espècies són més característiques per poder veure en aquell moment, i també una llista de llocs recomanats per l'autor per visitar en el mes determinat. Aquí fa una barreja de les espècies que són més representatives de la normalitat, pensant en els que s'inicien en l'activitat, però també suggerint les possibilitats de rareses que són més regulars i on trobar-les i, fins i tot, les que ni s'han vist encara a Catalunya i que l'autor creu que podrien arribar algun any. L'autor separa amb encert els suggeriments per a tothom, tant els que s'adrecen als que comencen, com els que van destinats a un públic més experimentat.

En conjunt, la tria que ofereix, molt personal, es pot qualificar d'encertada. Sobretot pel que fa a les recomanacions per a tothom i els que s'inicien. Les que tracten les rareses deixen veure un esperit més aviat especulador pel que fa a les possibilitats de casos encara no enregistrats a Catalunya. Les rareses regulars es tracten amb cura, perquè recomana les dates i els llocs en base a la freqüència d'aparició de les espècies, amb dades contrastades. Fins i tot inclou gràfiques amb les dades enregistrades perquè el lector comprovi el que se suggereix. Quan especula sobre els casos que podrien

sortir es permet, però, algunes llicències que poden ser discutibles.

El llibre, però, va més enllà de la simple recomanació de llocs i espècies per dates. De fet, és un manual breu d'introducció al món de l'ornitologia, ja que abasta més temes dels que el títol suggereix: comenta en què consisteix l'anellament científic; menciona alguns projectes de seguiment d'ocells que es desenvolupen avui dia, especialment els que porta l'ICO; invita els lectors a participar en els censos hivernals d'aquàtiques, tot comentant per què es fan i com es desenvolupen; també fa el mateix amb els projectes de ciència ciutadana. En conjunt, una sèrie de recomanacions molt útils per als que vulguin introduir-se en l'ornitologia.

La selecció de llocs per anar a veure ocells es troba equilibrada, ja que inclou tant zones de l'interior (Utxesa, Banyoles o Alfés) com les més conegudes del litoral. No obstant això, malgrat que alguns punts del Pirineu surten mencionats al llarg del text, no ha inclòs cap mapa amb un recorregut de cap lloc pirinenc. Hauria estat bé incloure'n algun per als mesos estivals.

Inclou també una llista de recursos en línia per als ornitòlegs i una llista de les espècies enregistrades a Catalunya. En ambdós casos són de caire molt personal, especialment pel que fa a la llista catalana, on inclou *Phylloscopus orientalis*, que encara no té cap dada homologada pel Comitè de Rareses, del qual formava part l'autor, per mencionar un exemple. Malgrat això, es tracta simplement d'una qüestió de criteris. Si l'autor ha decidit mencionar totes les espècies que s'hagin enregistrat a Catalunya, quan són dades amb una mínima base, la llista sembla adequada.

Es tracta en conjunt d'un llibre que pel seu contingut és recomanable per a tothom que vulgui introduir-se en el món de l'ornitologia, i que pel preu que té, força assequible, és també interessant per a la gent que porta més temps mirant ocells •

JOSÉ LUIS COPETE

Aquest llibre és un manual breu d'introducció al món de l'ornitologia que aporta moltes recomanacions útils per als que vulguin introduir-se en aquest àmbit i també per als que porten temps mirant ocells.

Herrando, S., Brotons, L., Anton, M., Páramo, F., Villero, D., Titeux, N., Quesada, J. & Stefanescu, C. 2016

Assessing impacts of land abandonment on Mediterranean biodiversity using indicators based on bird and butterfly monitoring data

Environmental Conservation 43 (1): 69-78.

Aquest article avalua l'impacte que té l'abandonament de les pràctiques agrícoles i ramaderes tradicionals sobre la biodiversitat mediterrània a partir d'un indicador creat amb dades de monitoratge d'aus i papallones a Catalunya.

A Europa, i especialment a la conca mediterrània, l'abandonament de les pràctiques agrícoles i ramaderes tradicionals està comportant el declivi de moltes espècies d'hàbitats i espais oberts (pseudoestepes, conreus extensius, bardisses, matollars, etc). A causa d'aquest abandonament de la terra, la vegetació típica dels ambients oberts dona pas a una successió vegetal que deriva cap a hàbitats forestals, evolucionant al llarg d'un gradient d'estructures de vegetació cada vegada més tancades i denses.

Un equip d'investigadors, format per membres de l'ICO, el CTFC, el CREA, la UAB i els Museus d'Història i Ciències Naturals de Barcelona i Granollers, han demostrat per primera vegada l'efecte que aquests canvis tenen conjuntament sobre les poblacions d'aus i papallones a Catalunya. Aquests dos grups taxonòmics, tot i presentar històries de vida i requeriments ecològics a escales molt diferents, tenen un gran potencial com a bioindicadors del canvi global.

L'estudi s'ha pogut dur a terme gràcies a les dades recopilades a partir de dos dels programes de ciència ciutadana més rellevants a Catalunya. Per una banda, el SOCC (Seguiment dels Ocells Comuns a Catalunya) es porta duent a terme des de l'any 2002. Per l'altra, el CBMS (Catalan Butterfly Monitoring Scheme) fa un seguiment de les papallones del nostre país des de 1994.

Creuant les dades d'aquests dos programes de seguiment amb informació dels canvis en

els usos del sòl en els diferents transectes mostrejats, els autors han pogut relacionar el declivi de les poblacions d'ocells i papallones típics d'ambients oberts amb l'augment de l'abandonament de la terra. El declivi d'aquestes espècies es dona en benefici de les espècies d'ocells i papallones més afins a estructures vegetals vinculades a hàbitats cada vegada més forestals.

El més destacable d'aquest article és la creació d'un indicador de canvi ambiental a partir de dos grups taxonòmics amb requeriments ecològics molt diferents. L'estudi revela respostes negatives molt consistents dels dos grups davant de l'abandonament de la terra. Això demostra que aquest procés té efectes a escales ecològiques molt diferents. A la vegada, també demostra que ambdós grups són bons indicadors de les pressions dels canvis ambientals sobre la biodiversitat.

Finalment, l'article ressalta la importància dels programes de seguiment a gran escala (com el SOCC i el CBMS) com a eines indispensables per generar aquest tipus d'indicadors. Aquests indicadors són rellevants tant per a les polítiques de conservació com per entendre els canvis que succeeixen en la biodiversitat a causa de l'impacte del canvi global •

FRANCESC SARDÀ-PALOMERA

El més destacable d'aquest estudi és la creació d'un indicador de canvi ambiental que revela respostes molt consistents de papallones i ocells davant de l'abandonament de les pràctiques agrícoles i ramaderes tradicionals.

Salvador Grau Tort (1963-2016)

Una persona propera i afable, amb un compromís pel medi ambient i pel país, que trobarem a faltar

Amb una tristesa enorme, i una gran sorpresa, pocs dies després de poder compartir amb ell l'alegria de la notícia que tornava a treballar i s'havia recuperat de la greu malaltia, el dia abans de Sant Joan ens deixava el company Salvador Grau Tort. Una gran persona, propera i afable, amb un compromís pel medi ambient i pel país, que sense dubte trobarem molt a faltar.

Jo vaig conèixer el Salvador pels volts de l'any 2003, quan iniciàvem el projecte de creació de l'Agència de la Natura de Catalunya. Immersos dins de la complexitat de l'Administració, amb conjuntures polítiques i internes complexes, en Salvador i alguns companys molt propers seus, van ser sempre la meua guia. En Salvador va saber entendre el projecte, va compartir-lo i enriquir-lo com ningú i va aportar el que més tenia: complicitat, sentit crític i molt de valor. Mentre les passàvem negres amb molts d'altres membres de l'administració ambiental, en Salvador sempre hi era en els moments difícils. Molt coneixedor de la realitat jurídica, tècnica i política del país, ens va fer importants aportacions en un avantprojecte de llei que finalment el Parlament no va aprovar. Mentre anàvem treballant, i sense adonar-nos, vaig veure que en Salvador es va convertir d'un conegut a un company. Sempre més ens vàrem escriure en els moments crítics on el medi ambient es posava en "escac" per part de les administracions, moments en què s'aprovava una llei o decret important, sempre creient fermament que el país sabria valorar, en un futur proper, la gran importància i rellevància que té la conservació del medi natural i la biodiversitat. Igual que la cultura i la identitat del país que ell sempre defensava.

En els dies posteriors a la seva mort, s'ha escrit sobre la seva figura, remarcant la seva bonança, bon fer i lleialtat als seus principis i als seus amics. I com no a la seva família, en primer lloc. Perquè realment va ser excepcionalment així. Pel que fa a la nostra institució, l'Institut Català d'Ornitologia, crec que li

tenim un gran deute per tot el que va fer per nosaltres. Ell va creure, entendre i compartir en tot moment els objectius i va valorar molt la tasca de l'ICO, que deia sempre que fèiem molt bé i "amb un esclòp i una espadanya", i que mereixia més suport de les administracions.

Va jugar-se-la sempre per l'entitat defensant-la davant les desenes de dirigents polítics que va tenir com a caps en les últimes dues dècades. Va trobar solucions tècniques, administratives i polítiques per tirar endavant el suport als programes de seguiment a llarg termini de l'ICO, que li devem en molta mesura a ell, i per suposat també als seus col·laboradors de l'Administració.

Sé que sempre es diu, ja que les persones humanes et punxen fort el cor en el moment que les perds, però n'hem perdut un dels bons. Una persona que, amb una integritat aclaparadora, va fer que el país avancés cap a un model més sostenible, valorant més els espais naturals, la seva riquesa cultural, humana i la seva biodiversitat. El trobarem a faltar molt, com a company, com a conseller en els moments complicats i com a gestor.

Des de l'ICO, Salvador, siguis on siguis, un gran i sincer agraïment per tot el que hem passat junts i per tot el que has fet per a nosaltres i pel país •

JORDI BAUCELLS COLOMER
President de l'Institut Català d'Ornitologia

▲ El Salvador va ser una persona molt compromesa en la conservació de la natura a Catalunya..

Va trobar solucions tècniques, administratives i polítiques per tirar endavant els programes de seguiment a llarg termini de l'ICO.

També podeu llegir l'obituari de Martà Subirà publicat a la Vanguardia el passat 24 de juny en aquest enllaç:

<http://www.pressreader.com/spain/la-vanguardia-catal%C3%A0/20160624/282578787342091>

Els pròxims mesos estan plens de sortides i cursos que pots aprofitar per gaudir encara més de l'ornitologia.

CURSOS

28 de gener, 11 i 18 de febrer i 4 de març

- Curs d'introducció a l'ornitologia a Torre Marimon

25 de març, 8 i 22 d'abril, 6 i 20 de maig, 10 i 17 de juny

- Curs d'identificació d'ocells al Delta del Llobregat

SORTIDES

29 de gener

- Sortida d'un dia al congost de Santa Anna i Balldellou

25 i 26 de febrer

- Sortida d'un cap de setmana a Gallocanta

25 de març

- Sortida d'un dia a l'aiguabarreig Segre-Cinca

22 i 23 d'abril

- Sortida de cap de setmana al Delta de l'Ebre

6 i 7 de maig

- Sortida d'un cap de setmana als Aiguamolls de l'Empordà i Cap de Creus

Més informació sobre les activitats de l'ICO a:
<http://www.ornitologia.org/events>

▲ Anellament d'un repicatalons en un curs d'anellament. Foto: Màrius Domingo.

FORMULARI DE SUBSCRIPCIÓ PER AL 2017. Vull fer-me soci de l'ICO per al 2017 per la qual cosa rebré: Revista Catalana d'Ornitologia, l'Anuari d'Ornitologia i l'Abellerol. Si us plau afegiu les meves dades al directori de subscriptors.

Tipus de quota¹ Familiar (52,5 €) Nom de la parella _____

Individual (35 €) Reduïda² (17,5 €) Europa, individual (42 €)

Nom i cognoms _____

Adreça _____ Ciutat _____

Codi postal _____ Tel. _____ Correu electrònic _____

Domiciliació bancària En/Na: _____

Autoritzo el Banc/Caixa: _____

Entitat Agència Control Número de compte

domiciliat a _____ carrer/plaça _____

perquè carregui en aquest compte bancari del qual sóc titular l'import de les quotes anuals que em pertoquin com a soci subscriptor de l'Institut Català d'Ornitologia.

Signatura:

_____ a _____ de _____ de 201_____

¹ Tots els socis amb domiciliació bancària tindran un 10% de descompte.

² La modalitat de quota reduïda inclou els menors de 19 anys, estudiants fins a 23 anys, pensionistes i aturats. En cada cas cal justificar convenientment aquesta situació.

Institut Català d'Ornitologia
Nat-Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5
08019 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93
Correu electrònic: ico@ornitologia.org
Pàgina web: www.ornitologia.org